שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

דף עבודה | מסכת סוכה, דף ג ע"א (כיתה י')

"ראשו ורובו ושולחנו": בית שמאי, בית הלל ו"חסורי מיחסרא"

חלק א: קריאה עצמאית

גמרא, דף ג ע"א

אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק: הֲלָכָה, צְרִיכָה שֶׁתְּהֵא מַחְזֶקֶת רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא: כְּמַאן, כְּבֵית שַׁמַּאי? אֲמַר לֵיהּ: אֶלָּא כְּמַאן?! אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי אַבָּא: דַּאֲמַר לָךְ מַנִּי? אֲמַר לֵיהּ: בֵּית שַׁמַּאי הִיא, וְלָא תְּזוּז מִינַּהּ.

1. מה פוסק רב שמואל בר יצחק? למה רבי אבא שואל "כבית שמאי"? (היעזרו ברש"י ד"ה כב"ש.)

2. מה ההבדל בין הלשון הראשונה ללשון השנייה ("איכא דאמרי")?

חלק ב: מפת הסוגיה

גמרא, דף ג ע"א (המשך)

מַתְקִיף לַהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מִמַּאי דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּסוּכָּה קְטַנָּה פְּלִיגִי? דִּלְמָא בְּסוּכָּה גְּדוֹלָה פְּלִיגִי, וּכְגוֹן דְּיָתֵיב אַפּוּמָּא דְּמָטוּלְתָּא וְשׁוּלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת. דְּבֵית שַׁמַּאי סָבְרִי: גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יִמָּשֵׁךְ אַחַר שׁוּלְחָנוֹ, וּבֵית הִלֵּל סָבְרִי: לָא גָּזְרִינַן. וְדַיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי: מִי שֶׁהָיָה רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בַּסּוּכָּה וְשׁוּלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין. וְאִם אִיתָא, מַחְזֶקֶת וְאֵינָהּ מַחְזֶקֶת מִיבְּעֵי לֵיהּ. וּבְסוּכָּה קְטַנָּה לָא פְּלִיגִי? וְהָתַנְיָא: מַחְזֶקֶת רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ — כְּשֵׁרָה. רַבִּי אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּהֵא בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת. וְתַנְיָא אִידַּךְ, רַבִּי אוֹמֵר: כָּל סוּכָּה שֶׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת — פְּסוּלָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ אֵינָהּ מַחְזֶקֶת אֶלָּא רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ — כְּשֵׁרָה. וְאִילּוּ שׁוּלְחָנוֹ לָא קָתָנֵי. קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי. אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ: הָא בֵּית שַׁמַּאי, הָא בֵּית הִלֵּל. אָמַר מָר זוּטְרָא: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, מִדְּקָתָנֵי: "בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין", וְאִם אִיתָא, "בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים לֹא יָצָא, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים יָצָא" מִיבְּעֵי לֵיהּ. וְאֶלָּא קַשְׁיָא "מִי שֶׁהָיָה"! לְעוֹלָם בְּתַרְתֵּי פְּלִיגִי: פְּלִיגִי בְּסוּכָּה קְטַנָּה, וּפְלִיגִי בְּסוּכָּה גְּדוֹלָה. וְחַסּוֹרֵי מִיחְסְרָא וְהָכִי קָתָנֵי: מִי שֶׁהָיָה רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בַּסּוּכָּה וְשׁוּלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יָצָא, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יָצָא. וְשֶׁאֵינָהּ מַחְזֶקֶת אֶלָּא כְּדֵי רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בִּלְבַד, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין.

לכל שורה כתבו את סוג השלב (קושיא / ראיה / תירוץ / דיוק / מסקנה) ואת התוכן במשפט אחד.

לשון הגמרא	סוג	בלשוני
מַתְקִיף לַהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק		

לשון הגמרא	סוג	בלשוני
וְדָיְקָא נָמֵי		
וְהָתַנְיָא ... וְתַנְיָא אִידַּךְ		
קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי ... הָא בֵּית שַׁמַּאי, הָא בֵּית הִלֵּל		
אָמַר מָר זוּטְרָא		
וְאֶלָּא קַשְׁיָא "מִי שֶׁהָיָה"		
לְעוֹלָם בְּתַרְתֵּי פְּלִיגִי ... וְחַסּוֹרֵי מִיחַסְרָא		

חלק ג: שחזור המשנה

השלימו את נוסח המשנה לפי "חסורי מיחסרא":

מִי שֶׁהָיָה רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בַּסּוּכָּה וְשׁוּלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: _____, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: _____. וְשֶׁאֵינָהּ מַחְזֶקֶת אֶלָּא כְּדֵי _____ בִּקְבִיעוּת, בֵּית שַׁמַּאי _____, וּבֵית הִלֵּל _____.

חלק ד: ראשונים והלכה

בית יוסף, אורח חיים תרלד (מביא את הרא"ש)

וכ' הרא"ש והיינו ז"ט על ז"ט דגברא באמתא יתיב ושולחנו טפח

1. הסבירו את החשבון: איך מגיעים מ"ראשו ורובו ושולחנו" לשבעה טפחים?

2. מלאו את הטבלה (מקורות: רמב"ם הלכות סוכה ו, ח; שולחן ערוך או"ח תרלד, ד; בית יוסף שם).

שיטה	סוכה גדולה, שולחן בבית: יצא?	נימוק
רי"ף, רמב"ם, שולחן ערוך		
רא"ש (ורי"ץ גיאת, הרז"ה)		

חלק ה: "מאן תנא"

גמרא, דף ג ע"א - ג ע"ב

מַאן תְּנָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: בַּיִת שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת — פָּטוּר מִן הַמְּזוּזָה, וּמִן הַמַּעֲקֶה, וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים, וְאֵינוֹ נֶחְלָט בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, וְאֵין חוֹזְרִין עָלָיו מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה, וְאֵין מְעָרְבִין בּוֹ, וְאֵין מִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ, וְאֵין מַנִּיחִין בּוֹ עֵירוּב, וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ עִיבּוּר בֵּין שְׁתֵּי עֲיָירוֹת, וְאֵין הָאַחִין וְהַשּׁוּתָּפִין חוֹלְקִין בּוֹ. לֵימָא רַבִּי הִיא וְלָא רַבָּנַן? אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָתָם אֶלָּא לְעִנְיַן סוּכָּה — דְּדִירַת עֲרַאי הִיא, אֲבָל לְגַבֵּי בַּיִת — דְּדִירַת קֶבַע הוּא, אֲפִילּוּ רַבָּנַן מוֹדוּ דְּאִי אִית בֵּיהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת — דָּיְירֵי בֵּיהּ אִינָשֵׁי, וְאִי לָא — לָא דָּיְירֵי בֵּיהּ אִינָשֵׁי. אָמַר מָר: פָּטוּר מִן הַמְּזוּזָה, וּמִן הַמַּעֲקֶה, וְאֵין מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים, וְאֵינוֹ נֶחְלָט בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, וְאֵין חוֹזְרִין עָלָיו מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה. מַאי טַעְמָא? דְּ"בַיִת" כְּתִיב בֵּהּ בְּכוּלְּהוּ. וְאֵין מְעָרְבִין בּוֹ, וְאֵין מִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ, וְאֵין מַנִּיחִין בּוֹ עֵירוּב. מַאי טַעְמָא — דְּלָא חֲזֵי לְדִירָה. עֵירוּבֵי חֲצֵירוֹת — אֵין מַנִּיחִין בּוֹ, אֲבָל שִׁיתּוּף מַנִּיחִין בּוֹ.

מה שני הטעמים שהגמרא נותנת לדינים של בית קטן, ולמה גם רבנן מודים לרבי לגבי בית?

חלק ו: שאלת חשיבה

הרי"ף: בסוכה גדולה ובסוכה קטנה "חד טעמא הוא". החולקים: "תרי טעמי". בנו טיעון מלשון הגמרא לכל צד, והכריעו איזה משכנע יותר.